

Langesund 5. februar 2021

Vestfold og Telemark fylkeskommune
Postboks 2844
3702 SKIEN

Svar på høring om ny kulturstrategi Vestfold og Telemark 2021 – 2024 – høringsuttalelse fra kystlagene i Vestfold og Telemark (VT) fylkeskommune

Vi viser til høringsbrev av 8 desember 2020 og forslag til kulturstrategi 2021-2024 for VT fylkeskommune. De 6 kystlagene i VT fylkeskommune har koordinert sine kommentarer i dette dokumentet. De 6 kystlagene er:

- Kragerø kystlag v/ Mick Travis micktravis13@hotmail.com
- Langesundsfjorden kystlag v/Jan-Olav Kvitnes jkvitnes@online.no
- Kystlaget Fredriksvern v/Astrid Danielsen Astrid.Danielsen@usn.no
- Gokstad kystlag v/ Jan Richard Becke jan.richard.becke@gmail.com
- Loggen kystlag v/ Arne Steinsbø arne.steinsb@sf-nett.no → Eli Ulriksen eli.ulriksen@gmail.com
- Hortenstangen kystlag v/ Svern Ottar Berg Johansen svobj@online.no

1. Innledning

Vestfold og Telemark har lange tradisjoner når det gjelder kystkultur. Med referanse til fylkeskommunes logo med bl.a. en front av et vikingskip, viser det med tydelighet at kystkultur bør ha en betydelig plass i denne kulturstrategien.

Generelt så mener kystlagene at kystkultur og det frivillige arbeidet som gjøres av kystlagene og andre aktører som sjømannsforeninger etc. ikke kommer tydelig nok frem i høringsdokumentet. I Telemark har innlands (bonde) kulturen fått det meste av oppmerksomheten opp gjennom årene. En vesentlig del av Vestfold og Telemarks historie er tuftet på sjøfart, fiske og sjøveis kommunikasjon. Dette må gjenspeiles i vår kulturarv. Vi mener at vi i denne strategi perioden 2021-2024 bør legge betydelig mere vekt på kystkulturen og gi den et løft.

Langesundsfjorden kystlag er i ferd med å etablere et kystkultursenter i Langesund. Dette vil med sin plassering nær ankomstterminalen for danmarksbåten kunne bli en viktig attraksjon både for turister og lokalbefolkning. Som en del av etableringen av senteret, vil det utarbeides opplevelsespakker rettet mot fergeturistene.

Kragerø kystlag er også i ferd med å etablere et kystkultursenter i Tallakshavn. Mot slutten av 2019 ble kystlaget eiere av en gammel riggerbu der kystlaget for tiden driver et stort restaureringsarbeid på dugnad for å kunne sette bygningen i stand til å kunne huse et lenge planlagt kystkultursenter. Kystlaget har mottatt økonomisk støtte fra Kragerø kommune, Kulturminnefondet og Sparebankstiftelsen DNB til dette arbeidet.

Kystlaget Fredriksvern med støttespillere er i ferd med å etablere et kystkultursenter i Fiskernes hus i Stavern, En plan for etablering er utarbeidet. Det er tenkt etablering av en stiftelse med formål å utvikle og drive kystkultursenteret. Stiftelsen vil være bredt sammensatt av lag og foreninger.

‘Huvikslippen kystkultursenter’ (Slippen) ble etablert i 1995 og drives av Gokstad kystlag. Bygningene brukes i dag til forskjellige kystkulturelle aktiviteter gjennom aktivitetslag som bl.a. jobber med vedlikehold og bruk av eldre lokale båter og maritime motorer. Det er også verd å nevne Gokstadveverne som vever stoffer og kleder med lange kystkulturelle tradisjoner. På Huvikslippen finnes det både materielle og immaterielle verdier som det er viktig å ta vare på og som er en vesentlig del av vår identitet og integritet. Som formidler av kystkultur blir kursing en viktig del av vårt virke.

‘Huvikslippen kystkultursenter’ er et senter hvor det er aktivitet hver eneste dag, det er et treffsted hvor alle er hjertelig velkomne til en hyggelig prat over en kopp kaffe med noe attåt.

I Tønsberg ble i 1991 Stiftelsen Teie Ubåtstasjon opprettet. Stiftelsen har senere byttet navn til Stiftelsen Tønsberg Kystkultursenter og driftes av Loggen Kystlag. Kystlaget og senteret forvalter tidligere Teie Ubåtstasjon, flere bygninger, kaianlegg, fartøyer etc. og er i ferd med å gjenoppbygge deler av Tønsberg Reperbane som museum/formidlingsarena. Kystkultursenteret er en viktig ressurs for byen og distriktet.

Hortenstangen kystlag har som mål å etablere et kystkultursenter i forbindelse med de bygg som de eier i indre havn.

1.4. Overordnede føringer og mål

Til overordnede føringer og mål bør det frivillige inn som et eget punkt. Frivillig sektor utgjør et stort felt innenfor kulturlivet, og stimulering og styrking av frivilligheten bør tas med som et eget kulturpolitisk mål. Frivilligheten er grunnleggende for å oppnå alle de andre kulturpolitiske målene som er ført opp i strategidokumentet.

Legg til nytt punkt under overordna kulturpolitiske mål:

- *Legge til rette for det frivillige kultur arbeid som gjøres i kommunene*

1.6 Målgrupper

Føy til ordet, herunder frivilligheten, etter eksterne kulturaktører i første avsnitt. Ny tekst: Kulturstrategien har tre sentrale målgrupper: fylkespolitikere, ansatte i fylkeskommunens administrasjon og eksterne kulturaktører, *herunder frivilligheten*.

2. Hovedtemaer, mål og tiltak

2.1 Stedsutvikling

Etter vårt syn bør listen suppleres med temaer som representerer nye sektorer under fremvekst. Kystkultur med kystkultursentre vil være et slikt felt og bør etter vårt syn føres opp som et eget punkt på linje med Henrik Ibsen, Edvard Munch osv.

Kystkultursentrene tar opp i seg flere av de delmålene som er ført opp i rammen over som:

Nye møteplasser og arenaer for aktivitet, dialog, opplevelser og rekreasjon.

- *Styrket vern og økt bruk av internasjonalt, nasjonalt og regionalt viktige kulturminner og kulturmiljøer, samt viktige natur-og friluftsområder.*
- *Tilrettelagt tilgang til bygg, anlegg og områder for kultur, idrett og friluftsliv i nærmiljøet.*
- *Økt oppmerksomhet om bærekraftig kultur-og naturbasert reiseliv.*
- *Økt attraksjonskraft knyttet til prioriterte, stedsbaserte satsinger.*

Satsing på kystkultur er et relativt nytt temaområde som fortjener å løftes frem ved siden av de satsinger/temaer som er ført opp. Disse representerer eksisterende etablerte og gamle områder (Ibsen, vikingtid etc.). Kystkultur vil representere et element av fornyelse ved siden av de mer tradisjonelle temaene.

Vi mener også at kystkultursentrene svært godt oppfyller kriteriene i formuleringen

"Kultur er viktig i stedsutviklingen. Kultur bringer mennesker sammen, bidrar til aktivitet, dialog, inkludering, opplevelser og påvirker folks helse og livskvalitet positivt. Kultur gir også identitet og særpreg til et sted, enten det er i form av historiske spor eller kulturaktiviteten som finner sted der. Festivalbyen Horten og Rjukan-Notodden Industriarv er eksempler på slike identitetsmarkører. Kultur bidrar til økt attraktivitet og gir grunnlag for regional og lokal identitet, kultur- og naturbasert reiseliv og næringsutvikling. Hovedtemaet stedsutvikling omfatter i denne kulturstrategien alle mål og tiltak som kobler kultur med bærekraftig stedsutvikling."

Forslag til endret formulering: "Festivalbyen Horten og Rjukan-Notodden Industriarv er eksempler på slike identitetsmarkører." endres til "*Kystkultur, festivalbyen Horten og Rjukan-Notodden Industriarv er eksempler på slike identitetsmarkører.*"

2.1.1 Mål

Forslag til nytt mål: *Økt samarbeid mellom arrangører og kulturaktører på tvers av de gamle fylkesgrensene.*

Forslag til endret mål: Målet "Økt oppmerksomhet om bærekraftig kultur- og naturbasert reiseliv" endres til "Økt *satsing på* bærekraftig kultur- og naturbasert reiseliv, *herunder kystturisme og musikk- og festivalturisme.*"

2.1.2 Tiltak

Forslag til nytt tiltak: *Kystkultur* legges inn som et eget punkt under første «bullet»: Samarbeide med relevante aktører om følgende satsinger:

Forslag til endret tiltak: "Videreutvikle attraksjoner og attraksjonsbasert reiseliv langs Telemarkskanalen, med vekt på friluftsliv, verdensarv og vikingtid." endres til "Videreutvikle attraksjoner og attraksjonsbasert reiseliv langs *kysten og våre vannveger*, med vekt på friluftsliv, verdensarv (*inkl. geopark*)

Forslag til nytt tiltak: "*Arbeide for å øke andelen av spillemidler som avsettes til anlegg og arenaer for kultur og frivillighet.*"

2.2. Inkludering

Kystlagene og kystkultursentrene er arenaer som egner seg godt til inkludering. Flere kystlag tar i dag imot personer som soner samfunnsstraff (KIF), tar imot skoletrøtt ungdom etc. Noen kystlag har også egen ungdomsgruppe. En rekke av lagets aktiviteter vil også passe for grupper med integreringsbehov som våre nye landsmenn etc. Flere av lagene har også en egen kystkulturdag i forbindelse med den kulturelle skolesekken. Her lærer de f.eks. å ro, lære om forskjellige knuter og knop, generelt om kystkultur osv. Kystkultursentrene oppfyller for øvrig en rekke av målene i punkt 2.2.2. i kulturstrategien.

2.2.2 Tiltak

Legge til nytt tiltak: *Kystlagene og kystkultursentrene er egnede arenaer til inkludering*

2.3.Kunnskap

Vi vil her understreke den store kunnskapsressursen som kystlagene representerer gjennom sine medlemmer. Dette er en praktisk/handlingsbåret kunnskap som er grunnleggende innenfor det materielle og immaterielle kulturminnevernet. Når en ser det under ett, utgjør disse sentrene med sine aktive medlemmer med sine mangfoldige og ulike kunnskapsressurser samlet et stort og tungt kompetansemiljø ved siden av det offentlige. Kystlagene innehar kunnskapsressurser på en rekke områder som det offentlige kulturminnevernet, inkludert museene, aldri vil få anledning til å erverve seg. Denne kunnskapen vil kunne utfylle og supplere den akademiske/forvaltningsmessige kompetansen som finnes innenfor det offentlige kulturminnevernet og står selvsagt til rådighet for denne. Kystlagene utgjør derved en viktig forlengelse av det museale og offentlige kulturminnevernet. Under pkt. 2.3.2 bør det etter vårt syn føres opp et punkt om at den praktiske kulturminnevernkunnskapen innenfor det frivillige bør stimuleres og utvikles og at det etableres virkemidler for dette.

2.3.2 Tiltak

Legge til nytt tiltak: *Stimulere og utvikle den praktiske kulturminnevernkunnskapen innenfor det frivillige og etablere virkemidler for formidling av dette.*

2.4. Aktivitet

Kystlagenes aktiviteter med restaurering, båtbruk, seiling, sjømannskap, turer etc. er godt egnet til egenaktivitet og allmenn deltakelse. Aktivitetene fremmer kunnskap, mestring og opplevelse.

2.4.2 Tiltak

Legg til nytt tiltak: *Støtte kystlagene og kystkultursentrene i deres aktiviteter for å fremme kystkulturen og gjøre den attraktiv for brede grupper av befolkningen.*

2.5. Arenaer

Føy til ordet kystkultursentre/kystlag i setningen: Den fysiske infrastrukturen omfatter arenaer der kulturaktiviteter utøves, slik som idrettsanlegg, kulturhus, *kystkultursentre/kystlag*, natur – og friluftsområder .....

2.5.2 Tiltak

Legg til nytt tiltak: *Støtte kystlagene og kystkultursentrene i deres aktiviteter for å fremme kystkulturen og gjøre den attraktiv for brede grupper av befolkningen.*

Forslag til endret tiltak: «Videreutvikle formidlingen og bidra til å bygge ut servicetilbudet langs pilgrimsleden.» endres til «Videreutvikle formidlingen og bidra til å bygge ut servicetilbudet langs pilgrimsleden *og kystleden.*»

2.6.Internasjonalisering

Under dette punktet vil vi vektlegge at internasjonalisering først og fremst må omfatte deltakere på grunnplanet i kulturlivet og at slike kontakter må være til nytte for store deler av befolkningen i fylket og ikke bare for en mindre krets.

Når det gjelder kontakt med politisk totalitære stater bør det foretas grundige etiske og andre vurderinger om hvorvidt slike kontakter bør videreføres eller ikke og hva innholdet i dem eventuelt skal være.

Etter vårt syn bør det foretas en løpende vurdering av nytteverdiene av internasjonalisering og om ressursene på dette feltet kan benyttes bedre ved å styrke kulturlivet i eget fylke.

Noen gode eksempler på internasjonalisering innen kystkultur er: Forbundet KYSTEN er akkreditert organisasjon av og for UNESCO på områdene kystkultur, fartøyvern og maritim kulturarv. Det arbeides nå med nominasjonen av klinkbåttradisjoner på UNESCOs liste over menneskehetens immaterielle kulturarv. Ellers har Forbundet Kysten et nordiske samarbeid gjennom nettverket Nordisk kystkultur og medlemskap i European Maritime Heritage. En rekke kystlag samarbeider også internasjonalt som f.eks. kystlag på Vestlandet som samarbeider om felles prosjekter med kystforeninger på Færøyene, Shetland og Orknøyene, kystlag på Sørlandet samarbeider med miljøer i Danmark osv. En del av dette har både kystlag og forbundet sammen vært med om.

Kystlagene har ikke foreslått endringer i mål eller tiltak, men vi ber fylkeskommunen vurdere seriøst de momenter som er nevnt ovenfor.

Avsluttende kommentar

Som medlemmer av kystlagene i Vestfold og Telemark, ser vi det selvfølgelig som positivt at det utarbeides en overordnet kulturstrategi for det nye fylket. Kulturbegrepet er her brukt nesten «altomfattende». Når det gjelder kystkulturområdet, er vår rolle/ansvar som forvaltere av kystkultur (gjennom Forbundet Kystens motto «vern gjennom bruk») i hovedsak knyttet til følgende arbeidsområder i planutkastet **kulturarv og frivillighet**: Materiell kultur (som bygninger, fartøyer, brygger, redskap etc.), Kulturmiljøer og – landskap, immateriell kultur (håndverkstradisjoner, kunnskap etc.) og formidling.

Vi vet jo at mye ansvar for kulturminneforvaltningen er nå delegert til kommunene, og det utarbeides kulturminneplaner i kommunene. Riksantikvarens strategi for arbeid med kulturarv i kommunene, anbefaler bl.a. at arbeidet med kulturminner, kulturmiljøer og landskap gjøres til viktig politisk felt i kommunen, at ansvaret plasseres tydelig i organisasjonen; at det tilrettelegges for bruk, gjenbruk m.m. av verneverdige bygninger og anlegg og at det sikrer tilstrekkelige ressurser, kompetanse og kapasitet. Det er vel i det ovennevnte at fylkeskommunen har en viktig overordnet rolle for tilrettelegging. Vi mener at fylkeskommunen bør lage temaplan for området Kulturarv (materielle og immaterielle kulturminner, kulturlandskap og kulturlandskap). Videre bør fylkeskommunen ha strategi på at det anbefales, støttes og oppfordres til.. at kommunene utarbeider kulturminneplan som støtteverktøy (som jo IKKE er del av de obligatoriske planer i henhold til forvaltning etter arealplan),

Vi har en oppfatning av at de to tidligere fylkene Vestfold og Telemark har hatt en noe ulik fokusering/satsing på kystkultur. Som nevnt innledningsvis, synes det f.eks. at Telemark gjennom årene har lagt større vekt på “bondekulturen”. Det nye fylket er stort, med lang kystlinje, og både såkalt “bondekultur” og kystkultur er viktig. Strategiplanen er omfattende, og er etter vårt syn på mange områder både detaljert og unyansert mht. prioriteringer, og kan derfor være vanskelig å følge opp. Vi mener derfor det er veldig viktig at den nye fylkeskommunen, når det nå utarbeides en omfattende “kulturstrategi”, også utarbeider støttende temadokumenter, herunder også temaplan for kulturarv som nevnt over, og også bidrar til at kommunene utarbeider egne “kulturminneplaner” som viktige og støttende planverktøy for kommunene. Kystlagene kan være viktige bidragsyttere inn i dette arbeidet. Som et eksempel på dette, vises til Færder kommunes nye kulturminneplan.

Med vennlig hilsen
for kystlagene i Vestfold og Telemark fylkeskommune

A handwritten signature in blue ink that reads "Jan-Olav Kvitnes". The signature is written in a cursive style with a large initial 'J'.

Jan-Olav Kvitnes
Leder Langesundsfjorden kystlag
jkvitnes@online.no
Mob.: 97466410